

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 293/2022-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpenej Mgr. Slavomírom Trnkócyom, advokátom, Záhradnícka 71, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Námestovo č. k. 12 P 63/2019-398 z 18. januára 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Návrhu na odklad vykonateľnosti uznesenia Okresného súdu Námestovo č. k. 12 P 63/2019-398 z 18. januára 2022 **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 9. marca 2022 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Námestovo (ďalej len „okresný súd“) č. k. 12 P 63/2019-398 z 18. januára 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Navrhuje, aby ústavný súd napadnuté uznesenie zrušil a priznal jej náhradu trov konania. Domáha sa tiež, aby bola vykonateľnosť ústavnou sťažnosťou napadnutého uznesenia okresného súdu odložená z dôvodu hroziacej závažnej ujmy, poukazujúc na jej sociálne a majetkové pomery a na skutočnosť, že odklad vykonateľnosti nie je v rozpore s verejným záujmom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka je účastníčkou konania o úpravu práv a povinností k maloletému dieťaťu (po rozvode manželstva) na základe návrhu otca maloletej. Okresný súd uznesením č. k. 12 P 63/2019-13 z 8. novembra 2019 ustanovil Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Námestovo za kolízneho opatrovníka pre maloleté dieťa [REDAKOVANÉ], ktorá je dcérou sťažovateľky.

3. Okresný súd sťažovateľke uložil uznesením č. k. 12 P 63/2019 z 23. júla 2020 poriadkovú pokutu 150 eur s odôvodnením, že obštrukciami a nespoluprácou bránila kolíznemu opatrovníkovi, aby si plnil svoje povinnosti, a tým hrubo sťažovala postup súdu, ale aj kolízneho opatrovníka v konaní.

4. Sťažovateľka podala proti pracovníčke kolízneho opatrovníka námietku zaujatosti, ktorú odôvodnila tým, že na pojednávaní 23. júla 2020 „*bola pracovníčka kolízneho opatrovníka usvedčená z klamstva v správach zaslaných súdu, ako aj pri jej ústnom prejave na pojednávaní*“. Okresný súd túto námietku priamo na pojednávaní zamietol.

5. Na pojednávaní 18. januára 2022 okresný súd uložil sťažovateľke napadnutým uznesením poriadkovú pokutu 500 eur s odôvodnením, že ako matka maloletej kolíznemu opatrovníkovi naďalej neumožňuje, aby si plnil svoje zákonné povinnosti vo vzťahu k maloletej a súdu, neposkytla v mesiacoch január a február 2021 súčinnosť subjektu, ktorý mal vykonať nariadené výchovné opatrenie a napriek už skôr udelenej poriadkovej pokute naďalej ignoruje kolízneho opatrovníka, čím sústavne sťažuje priebeh súdneho konania.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka považuje napadnuté uznesenie za svojvoľné a arbitrárne, keďže bolo vydané bez dostatočného zistenia skutkového stavu a bez riadneho odôvodnenia. Odôvodnenie na pojednávaní je v rozpore s odôvodnením v jeho písomnom vypracovaní, keďže okresný súd nerozlišoval pri podanej námietke zaujatosti medzi kolíznym opatrovníkom a zamestnankyňou kolízneho opatrovníka.

7. Sťažovateľka namieta, že okresný súd „*v rozpore s platným právnym poriadkom*“ len skonštatoval, že podaná námietka zaujatosti neoprávňuje sťažovateľku neplniť si svoje povinnosti voči kolíznemu opatrovníkovi, a zastáva názor, že jej „*nezostáva nič iné, len čakať na rozhodnutie kolízneho opatrovníka o námietke zaujatosti voči jeho zamestnankyni*“.

8. Okresný súd pri vydaní napadnutého uznesenia podľa názoru sťažovateľky nevzal do úvahy podstatné skutočnosti namietané sťažovateľkou o tendenčnosti správania sa pracovníčky kolízneho opatrovníka a subjektu vykonávajúceho výchovné opatrenie a bez vyhodnotenia reálnych dôvodov alebo aspoň argumentácie sťažovateľky vydal nezákonné rozhodnutie, ktoré má dopad na jej sociálne postavenie a aj možnosť riadne zabezpečovať výchovu a výživu maloletej.

9. Sťažovateľka uvádza, že predložila okresnému súdu zvukové záznamy z úradných konaní zaujatého pracovníka kolízneho opatrovníka a zaujatého pracovníka subjektu vykonávajúceho výchovné opatrenie, ktoré súd odmietol vykonať s odôvodnením, že tieto osoby nedali na vyhotovenie zvukového záznamu súhlas. Takéto odôvodnenie považuje sťažovateľka

za rozporné „*nielen s ustálenou rozhodovacou činnosťou Ústavného súdu Slovenskej republiky, ale aj priamo s platným právnym poriadkom*“.

10. Vo vzťahu k výške uloženej pokuty považuje sťažovateľka napadnuté uznesenie okresného súdu za nedostatočne odôvodnené.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základných práv sťažovateľky podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu o uložení poriadkovej pokuty.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

12. Ústavný súd považuje za potrebné poukázať na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

13. Zmyslom a účelom sankčného opatrenia v podobe poriadkovej pokuty je vytvorenie účinného mechanizmu slúžiaceho k vynúteniu a upevneniu autority súdu, ktorého úlohou je zabezpečiť dôstojný a nerušený priebeh pojednávania vedúci k rýchlej a účinnej ochrane práv. Takýto výklad akcentujú aj základné princípy Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), konkrétne čl. 10 CSP, ktorý organizáciu priebehu konania zveruje do rúk súdu („Strany sporu postupujú v konaní v súlade so zákonom a podľa pokynov súdu.“; „Súd dohliada na riadny priebeh konania, určuje lehoty a ukladá potrebné opatrenia.“), ako aj čl. 17 CSP, ktorý zaväzuje súdy k urýchlenosti a hospodárnosti konania („Súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.“). Z ústavného hľadiska musí byť poriadková pokuta uložená v súlade so zákonom, spočívať v relevantných a dostatočných dôvodoch a pri jej uložení sa musí súčasne zachovať primerane vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami (vrátane výšky pokuty) a sledovaným cieľom (III. ÚS 346/2018).

14. Predmetom ústavného prieskumu, aj keď v obmedzenej miere, sú aj rozhodnutia všeobecných súdov o uložení poriadkových pokút. Dôvodnosť uloženia pokuty sťažovateľovi ústavnému súdu neprislúcha hodnotiť ani spochybňovať. Rozhodovanie o poriadkových pokutách (procesné rozhodnutia) pred všeobecnými súdmi patrí jednoznačne do výlučnej kompetencie všeobecných súdov, pri ktorej sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania (m. m. II. ÚS 99/2020). V rámci doterajšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu možno identifikovať skupinu rozhodnutí, v ktorých ústavný súd vyslovil porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorému došlo postupom, resp. rozhodnutím všeobecných súdov alebo iných orgánov verejnej moci pri ukladaní poriadkových pokút (II. ÚS 374/06, II. ÚS 195/06, I. ÚS 41/2015).

15. Ústavný súd vo svojej doterajšej rozhodovacej činnosti už vyslovil právny názor, podľa ktorého rozhodnutie o uložení poriadkovej pokuty je v zásade spôsobilé neprípustným spôsobom zasiahnuť do základných práv a slobôd účastníkov konania, a preto takéto rozhodnutie podlieha súdnemu prieskumu z hľadiska rešpektovania zásad spravodlivého procesu vo všetkých jeho aspektoch (m. m. I. ÚS 41/2015, IV. ÚS 562/2018).

16. Z uvedeného dôvodu sú na rozhodovanie súdov o uložení pokút primerane kladené požiadavky, ktoré sú vyvoditeľné zo základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Znamená to predovšetkým, že takéto rozhodnutie musí mať zákonný podklad a nemôže byť prejavom svojvôle (IV. ÚS 562/2018).

17. Ústavný súd konštantne judikuje, že odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (porovnaj napríklad *Georgidias v. Grécko* z 29. 5. 1997, Recueil III/1997).

18. V súvislosti so sťažnostnou argumentáciou sťažovateľky poukazuje ústavný súd na relevantnú časť odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu, v ktorej okrem iného uvádza:

„... bolo nesporné, že matka kolíznemu opatrovníkovi naďalej neumožňuje, aby si plnil svoje zákonné povinnosti vo vzťahu k mal. [redacted] a súdu. Napriek opakovaným upozorneniam a už raz udelenej poriadkovej pokute, matka svoj prístup nezmenila a naďalej úplne ignoruje kolízneho opatrovníka... Matka svojím svojvoľným rozhodnutím vylúčiť participáciu kolízneho opatrovníka ustanoveného súdom sústavne sťažuje priebeh súdneho konania.“

19. Okresný súd sa v odôvodnení napadnutého uznesenia vyjadril i k námietke zaujatosti zástupkyne kolízneho opatrovníka vznesenej sťažovateľkou, keď uviedol, že „o námietke zaujatosti voči zástupcovi kolízneho opatrovníka už bolo rozhodnuté na pojednávaní dňa 23. 07. 2020 a to analogickou aplikáciou § 59 CSP. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a o sociálnej kurately bol

do tohto konania ustanovený ako kolízny opatrovník súdom a preto o námietke zaujatosti a to aj vo vzťahu k poverenému zástupcovi kolízneho opatrovníka rozhoduje súd. Bolo povinnosťou účastníkov konania takéto rozhodnutie súdu akceptovať a rešpektovať.“

20. V ďalšej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia okresný súd dôvodil, že sťažovateľka predlžovala konanie i tým, že ani po tom, ako sa stalo uznesenie okresného súdu č. k. 12 P 63/2019-77 z 23. júla 2020 v spojení s uznesením Krajského súdu v Žiline č. k. 7 CoP 54/2020-145 z 30. novembra 2020 právoplatným a vykonateľným (4. januára 2021), neposkytla v mesiacoch január a február 2021 súčinnosť subjektu, ktorý mal nariadené výchovné opatrenie vykonať, pričom poukázal na skutkové zistenia vyplývajúce zo súdneho spisu.

21. V súvislosti s určením výšky uloženej poriadkovej pokuty okresný súd zohľadnil správanie sťažovateľky počas celého konania, skutočnosť že bola súdom opakovane na spoluprácu s kolíznym opatrovníkom neúspešne vyzývaná, a tiež že už jej raz bola poriadková pokuta za obsahovo totožné konanie udelená. Okresný súd zároveň prihliadol na výšku mzdy sťažovateľky a na to, že príliš vysoká poriadková pokuta by mala v konečnom dôsledku dosah aj na maloleté dieťa. Z uvedených dôvodov nepristúpil k uloženiu vyššej pokuty, hoc rozsah konania sťažovateľky by to odôvodňoval.

22. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia napadnutého uznesenia okresného súdu ako celku dospel k záveru, že nevybočuje z aplikačnej praxe všeobecných súdov v súvislosti s rozhodovaním o poriadkových pokutách, nemožno mu pripísať charakter excesu, ktorý by v sebe zahŕňal črty svojvôle a je preto potrebné ho považovať za výraz autonómneho súdneho rozhodovania, do ktorého ústavný súd nemá dôvod v tomto prípade zasahovať.

23. Ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom uznesení okresný súd ústavne akceptovateľným spôsobom vysvetlil dôvody, ktorého ho viedli k uloženiu poriadkovej pokuty a objasnil skutočnosti, ktoré zohľadňoval pri určení jej výšky. Argumentáciu okresného súdu považuje ústavný súd v okolnostiach posudzovanej veci za dostatočnú a založenú na právnych záveroch, ktoré majú oporu v zákone, resp. nepopierajú podstatu, zmysel a účel aplikovaných ustanovení Civilného sporového poriadku, vo vzťahu k uloženiu poriadkovej pokuty strane (účastníkovi) konania.

24. Z uvedeného vyplýva, že medzi napadnutým uznesením okresného súdu a základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako i právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľka namieta, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by ústavný súd po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto pri predbežnom prerokovaní odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnenú.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy:

25. V súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patrí aj základné právo vyplývajúce z čl. 20 ods. 1 ústavy, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprocené princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. O prípadnom porušení základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy by bolo teda možné uvažovať len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprocených princípov vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením. (napr. II. ÚS 78/05, alebo IV. ÚS 326/07).

26. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým uznesením okresného súdu nemohlo dôjsť k porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, odmietol pri predbežnom prerokovaní aj túto časť ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

27. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, nebolo namieste ani vyhovieť požadovanému odkladu vykonateľnosti napadnutého uznesenia okresného súdu (bod 2 výroku). Bezpredmetným sa stalo aj rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. júna 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu